

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับว่าเป็นเครื่องมือหรือองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการที่จะช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้าน สังคม เศรษฐกิจ การบริหาร และ การเมือง ทั้งที่ มยุรี จารุปาน ไก่กล้าว เน้นถึงความสำคัญของการศึกษาไว้ตอนหนึ่งว่า "การศึกษาย่อมช่วยส่งเสริมความรู้ ความคิด ทักษะคติ และทักษะต่าง ๆ ให้มนุษย์รู้จักตนเอง ตลอดจนสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับตน สามารถที่จะนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้"¹ จากคำกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า ถ้าประเทศหรือชาติใดมีประชาชนที่ขาดความรู้หรือไม่ได้รับการศึกษาแล้ว ก็ย่อมจะไม่สามารถพัฒนาประเทศหรือชาติของตนให้เจริญก้าวหน้าไปได้

การจัดระบบการศึกษาของประเทศไทยเท่าที่เป็นมาจนถึงว่า เป็นหน้าที่ของรัฐบาลโดยเฉพาะที่จะต้องทำหน้าที่จัดและคอยควบคุมดูแล จะเห็นได้จากแนวนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 ข้อ 10 ได้ระบุว่า "รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษาโดยถือว่าการศึกษามีความสำคัญในอันดับสูงยิ่งแห่งกิจการของรัฐ"² โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

มยุรี จารุปาน, "ประชากรกับการศึกษา," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ
11 : (กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2520) : 53 - 54.

² ภิญโญ สาร, "แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520," หลักการศึกษา
(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภา, 2521), หน้า 348.

แล้วการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา นับว่ามีความสำคัญและเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก นีโคลัส เบนเนต (Nicolas Bennett) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาในระดับประถมว่า ถ้าเปรียบเทียบการศึกษาระดับต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในประเทศไทยแล้วจะเห็นว่า การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีความสำคัญมากที่สุด แม้แต่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาที่จัดให้กับระดับปัญญาชน (Elite) บางกลุ่ม และเพื่อผลในการพัฒนาความก้าวหน้าในบางแขนงก็ยังมีค่าสำคัญน้อยกว่าระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เพราะว่าการประถมศึกษาจะมีผลกระทบโดยตรงต่อประชากรเกือบทั้งหมดในประเทศ ซึ่งหมายถึงว่า ความรู้สึกนึกคิดหรือคุณภาพของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ภายใต้อิทธิพลของการให้การศึกษาในขั้นต้นคือ ระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ นั่นเอง¹ นอกจากนี้ ปีเตอร์ พี. นิคเคิลสัน และ เคอร์เนท เฮน. แอนสัน Peter P. Nickelson and Kerneth H. Hansen) ยังได้กล่าวถึงการศึกษาในระดับประถมศึกษาว่า การประถมศึกษา เป็นการศึกษาก่อนบังคับที่รัฐจัดให้กับประชาชนได้ศึกษาแล้ว เรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กในด้านวิชาการ สุขภาพ ศิลปกรรม และคุณค่าทางจิตใจ นอกจากนี้โรงเรียนประถมศึกษายังเป็นสถานที่ให้ความรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรม ตลอดจนทั้งจัดประสบการณ์ด้านสังคม อันจะเป็นหนทางนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข² จากคำกล่าวของ เบนเนต (Bennett) นิคเคิลสันและแอนสัน (Nickelson & Hansen) นี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษานับว่ามีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก

¹ นีโคลัส เบนเนต, ประมวลบทบรรยายเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2519), หน้า 364.

2

Peter P. Nickelson and Kerneth H. Hansen, Elementary School Administration (New York : McGraw-Hill Book Co., 1957),

การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนประชาบาลในอดีตที่ผ่านมา งานด้านวิชาการและงานด้านการบริหารทั่วไปจะต้องอยู่ในองค์กรเดียวกันคือ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จนในปี พ.ศ.2509 รัฐบาลได้โอนการศึกษาประชาบาลจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการไปขึ้นอยู่กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด กระทรวงมหาดไทย โดยได้มีการแบ่งระบบบริหารการศึกษาประชาบาลออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ การบริหารงานทั่วไป และการจัดสรรงบประมาณอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย ส่วนการบริหารงานด้านวิชาการนั้น อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องวิชาการในระดับจังหวัดทั้งหมด

การแบ่งงานบริหารและงานวิชาการแยกออกจากกันดังกล่าว ทำให้การปฏิบัติงานทางด้านวิชาการ โดยเฉพาะงานด้านการศึกษาพิเศษการศึกษาประสับัญหาในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ครูประชาบาลบางส่วนไม่ได้ให้ความสำคัญแก่งานด้านการศึกษาเท่าที่ควร และในขณะเดียวกัน ศึกษานิเทศก์ก็ให้ความช่วยเหลือแนะนำแก่โรงเรียนประชาบาลได้อย่างไม่ทั่วถึง สืบเนื่องมาจากได้รับงบประมาณไม่เพียงพอและอัตรากำลังมีจำกัด จากรายงานของคณะกรรมการวางแผนเพื่อปฏิรูปการศึกษา เกี่ยวกับการพิจารณาปัญหาในการจัดการนิเทศการศึกษาพบว่า การนิเทศการศึกษาในประเทศไทยเท่าที่เป็นมา ยังไม่รับกับข้อเท็จจริง ในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาจำกั้อยู่แต่ภาคความรู้และไม่ประสานสัมพันธ์กับงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและไม่สัมพันธ์กับงานบริหารโรงเรียน การแบ่งงานเป็นหมวดวิชา เป็นอุปสรรคของงานพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงใหม่ ในด้านตัวบุคคลที่ทำกรนิเทศการศึกษามีปัญหาหลายประการ เช่น สักส่วนของศึกษานิเทศก์คือโรงเรียน คอครู ยังไม่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่จะทำให้อายุคุณภาพและทั่วถึง ความรู้ความสามารถของศึกษานิเทศก์บางส่วนยังไม่ได้รับการยอมรับนับถือจากครูเท่าที่ควร ในการคัดเลือกตัวบุคคลที่เข้ามาเป็นศึกษานิเทศก์ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าสามารถเลือกคนที่เป็นผู้นำทางวิชาการเสมอไป ในบางกรณีผู้บริหารสำคัญผิด ใช้จ่ายเงินของศึกษานิเทศก์เป็นที่รวมคนที่ไม่สามารถปฏิบัติงานที่ผู้บริหารมอบหมายได้ และที่เลวมาช่วยของศึกษานิเทศก์ตกต่ำ ไม่มีความสนใจในอนาคตของตน ไม่แน่ใจว่าจะมีพลังผลักดันความเปลี่ยนแปลง

ไถ่เท่าที่หวัง และมองไม่เห็นความเจริญก้าวหน้าของตนเองเท่าที่ควร¹ นอกจากนั้น โสภณ จันทรมัย ยังชี้ให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศการศึกษาว่า "การนิเทศการศึกษาที่จะ มุ่งให้ได้รับผลสำเร็จตามความคาดหวังทุกประการนั้น ย่อมเป็นไปได้ยาก บางทีมักจะมีเรื่อง ของตัวบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกับควยเสมอและมีอุปสรรคด้านอื่น ๆ พอดี อุปสรรคที่สำคัญที่สุดของ การนิเทศการศึกษาได้แก่ บุคลากร ซึ่งเป็นอัตรากำลังของหน่วยงานไม่พอเพียงกับความต่องการ เพราะขอบข่ายของงานกว้างขวาง มีโรงเรียนอยู่ในความรับผิดชอบมากเกินไป หรืออีกส่วนหนึ่ง ศึกษาพิเศษก็ยังเป็นบุคคลที่ไม่ถึงขั้นที่ต่องการ เป็นต้นว่า ขาดความชำนาญและประสบการณ์ ด้านต่าง ๆ บุคลิกภาพไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่น่าเลื่อมใส ครูบางส่วนยังมีความคิดเห็นขัดแย้ง กับศึกษานิเทศก์มองภาพพจน์ของศึกษานิเทศก์ไปในทางจับผิด นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านงบประมาณ ขาดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับทำการศึกษา"²

จากปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ดังกล่าวนี้ ย่อมส่งผลให้คุณภาพ ด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนประชาบาลมีประสิทธิภาพลดลง จะเห็นได้จากงบประมาณในปี พ.ศ.2522 ที่รัฐบาลจัดสรรไว้เพื่อการประดมศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งสิ้น จำนวน 8,888 ล้านบาท หรือร้อยละ 89 ของงบประมาณเพื่อการประดมศึกษาทั้งหมด³ นั้นถึง แม้ว่าจะมีเป็นจำนวนมาก แต่ก็พบว่าประสิทธิภาพทางการเรียนของโรงเรียนประชาบาลยังไม่ เป็นที่น่าพอใจ จากรายงานการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประดมศึกษา พบว่า "สัมฤทธิ์ผล

¹ สิบปนนท์ เกตุทัต, "รายงานของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา,"

การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 131-132.

² โสภณ จันทรมัย, "บทบาทของศึกษานิเทศก์กับครูโรงเรียนประดมศึกษา,"

วิทยาสาร 26 (8 สิงหาคม 2518): 16-17.

³ คณะกรรมการพิจารณาปัญหาการศึกษาประชาบาล, ระบบบริหารการศึกษาประชาบาล

2522 (ม.ป.ท.), หน้า 36.

ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนประชาบาลทั่วประเทศอยู่ในภาวะล่าช้ากว่าโรงเรียนประเภทอื่นทุกสังกัด (โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนราษฎร์)"¹

การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนประชาบาลตกต่ำเช่นนี้ สาเหตุส่วนหนึ่งนอกจากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองนักเรียนแล้ว อีกส่วนหนึ่งคือ สาเหตุทางด้านวิชาการ โดยเฉพาะค่านิยมที่ผิดการศึกษายังมีได้กระทำกันอย่างเต็มที่ เพราะหน่วยศึกษานิเทศก์แยกอยู่ต่างสังกัดกับฝ่ายบริหาร ทำให้ไม่สามารถดำเนินการนิเทศให้ตรงตามเป้าหมายประสงค์ที่วางไว้ได้ ถ้าได้มีการจัดระบบการนิเทศการศึกษาให้คล่องตัวยิ่งขึ้น เชื่อว่า จะสามารถแก้ปัญหาค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ตกต่ำนี้ได้

ในการปฏิบัติงานจริงแล้ว ข้อช่วยของงานบริหารและงานวิชาการจะแยกกันไม่ออก การที่ได้มีการแยกงานสองประการนี้ออกจากกันให้แต่ละกระทรวงรับผิดชอบ จะทำให้เกิดการ สับสน ขาดการประสานงาน และไม่สามารถใช้ทรัพยากรให้ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในรัฐบาลของ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ตระหนักถึงปัญหาข้อนี้ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการ พิจารณาปัญหาการศึกษาประชาบาลขึ้น เพื่อเสนอแก้ไขปรับปรุงระบบการศึกษาประชาบาลให้ สอดคล้องกับระบบการศึกษาแห่งชาติ เรื่องนี้ได้ดำเนินการมาจนกระทั่งถึงรัฐบาลปัจจุบัน จึงได้ มีมติให้มีการปรับปรุงระบบบริหารการศึกษาประชาบาล โดยได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติขึ้น มีฐานะเป็นกรมในกระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการ ศึกษาประชาบาลทั้งหมด และได้มีการกระจายอำนาจการบริหารไปยังทุกจังหวัด โดยได้ตั้งสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอขึ้น รับผิดชอบงานการศึกษา ประชาบาลในส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ได้แบ่งงาน

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรีย, รายงานการ วิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรีย, 2519), หน้า 8.

ภายในองค์กรออกเป็นฝ่าย ๆ จะมีฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยศึกษานิเทศก์รับผิดชอบงานด้านวิชาการทั่วไป และการนิเทศการศึกษาโดยตรง ซึ่งได้มีการโอนศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา ประจำจังหวัด มาประจำอยู่ที่ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัด

การที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการศึกษาประชาบาล โดยนางงามบริหาร และงานวิชาการมารวมอยู่ในองค์กรเดียวกันในครั้งนี้ ย่อมจะทำให้ระบบงานและการปฏิบัติงาน ด้านการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัด มีบทบาทเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเมื่อครั้งอยู่กับกรมสามัญศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับระบบบริหารการศึกษาประชาบาล ในรูปแบบนี้ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาถึงบทบาททางด้านการวิชาการของศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัด เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการจัดและพัฒนาการนิเทศการศึกษา ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาททางด้านการวิชาการของศึกษานิเทศก์ ประจำสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5
3. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาททางด้านการวิชาการของศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5

สมมติฐานของการวิจัย

ความคาดหวังระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาททางด้านการวิชาการของศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5 ไม่แตกต่างกัน

ขอทดลองใบองคมนตรี

1. ผู้วิจัยไม่ใ้แก่จำกัดจำนวน เพศ อายุ วุฒิ และประสบการณ์ทำงานของผู้ตอบ
2. แบบสอบถามที่สร้างขึ้นครอบคลุมตามลักษณะงานวิชาการในค่านการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ประจำสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด (งานมี 7 ประเภทคือ งานควบคุมและส่งเสริมการเรียนการสอน งานจัดทำและพัฒนาข้อตกลงมาตรฐานของจังหวัดและจัดทำคลังข้อสอบ งานสนับสนุนวิชาการ งานวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน งานเสนอแนะการพิจารณาคัดเลือกหนังสือเรียน งานร่วมมือกับจังหวัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษา และการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด) ที่ได้กำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 (ฉบับร่าง)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ อาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่ และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 5 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2523 เท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีส่วนสัมพันธ์กับงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์เป็นอย่างมาก
2. ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทด้านวิชาการของศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภายในเขตการศึกษา 5 เท่านั้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะความคาดหวังทางด้านวิชาการของศึกษานิเทศก์ตามความคิดเห็นหรือในอุดมคติของผู้ตอบแบบสอบถามเท่านั้น

2. การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพียงอย่างเดียว

3. แบบสอบถามที่สร้างขึ้น ถือความน่าเชื่อถือ ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ที่ระบุตามที่กำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 (ฉบับร่าง) ว่าควรจะมีปฏิบัตินะอะไร มากน้อยเพียงใด (ทั้งนี้โดยไม่คำนึงว่า ตามสภาพความเป็นจริงนั้นจะปฏิบัติได้หรือไม่ก็ตาม)

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

ความคาดหวัง หมายถึง ความคิดเห็นส่วนตัวของบุคคลที่มีต่อคุณสมบัติและงานด้านวิชาการตามหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์

บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของศึกษานิเทศก์

งานวิชาการ หมายถึง งานนิเทศการศึกษา 7 ประการคือ งานควบคุมและส่งเสริมการเรียนการสอน งานจัดทำและพัฒนาข้อตกลงมาตรฐานของจังหวัดและจัดทำคำสั่งขอสอบ งานสนับสนุนวิชาการ งานวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน งานเสนอแนะการพิจารณาคัดเลือกหนังสือเรียน งานร่วมมือกับจังหวัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษาและการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด¹

คุณสมบัติ หมายถึง ลักษณะประจำตัวที่ศึกษานิเทศก์ควรจะต้องมีตามความคาดหวังของผู้บริหารและครูผู้สอน

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ข้าราชการประจำอยู่หน่วยศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ลังกัลกระทรวงศึกษาธิการ ที่ปฏิบัติงานในเขตการศึกษา 5 ทำหน้าที่ด้านกรนิเทศการศึกษาและงานวิชาการโดยทั่วไป

¹ คณะกรรมการจัดทำโครงสร้างและระบบการนิเทศการศึกษา, "การพิจารณารายละเอียดของงานศึกษานิเทศก์," (เอกสารสรุปมติที่ประชุมครั้งที่ 2/2523 วันที่ 19 พฤศจิกายน 2523), หน้า 1-2. (อัครสำเนา)

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด หมายถึง ผู้นำทางการบริหารของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ปฏิบัติงานในเขตการศึกษา 5 มีหน้าที่บังคับบัญชา ควบคุมและดูแลงานโดยทั่วไปของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง ผู้นำทางการบริหารของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ปฏิบัติงานในเขตการศึกษา 5 มีหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ รับผิดชอบการดำเนินงานตามมติและความเห็นชอบของคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ จะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่ง ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ และผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ปฏิบัติงานในเขตการศึกษา 5 ในปีการศึกษา 2523

ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ หมายถึง ผู้นำทางการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ปฏิบัติงานในเขตการศึกษา 5

ครูหรือครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ปฏิบัติงานในเขตการศึกษา 5

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หมายถึง สนง.ย้งงานเทียบเท่ากรมในกระทรวงศึกษาธิการ¹

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หมายถึง ส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ² ในเขตการศึกษา 5

¹คณะกรรมการพิจารณาปัญหาการศึกษาประชาบาล, โครงสร้าง ระบบบริหารงานบุคคล เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เดือนเมษายน 2523, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2523), หน้า 8.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง ส่วนราชการที่มีฐานะเป็นฝ่าย สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จะชี้แจงตรงต่อสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด¹ ในเขตการศึกษา 5

เขตการศึกษา 5 หมายถึง พื้นที่ทางการศึกษาในจังหวัด ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี สุพรรณบุรี และ สมุทรสงคราม

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด ในเขตการศึกษา 5 ที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลหรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้น ประถมปีที่ 6

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ผลของการวิจัยจะเป็นแนวทางให้ศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดได้ปรับปรุงตนเองให้มีพฤติกรรมทางการนิเทศที่เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ในการที่จะหาทางพัฒนางานนิเทศการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจหรือผู้ที่ศึกษาและวิจัยในค่านี้นในโอกาสต่อไป

¹ คณะกรรมการพิจารณาปัญหาการศึกษาประชาบาล, โครงสร้าง ระบบบริหารงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากร กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อยู่ในข่ายของการวิจัยครั้งนี้ แยกออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มผู้บริหาร ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด จำนวน 6 คน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ จำนวน 45 คน และ อาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่ จำนวน 178 คน
2. กลุ่มครูผู้สอน ประกอบไปด้วย ครูผู้ทำการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 307 คน รวมตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 536 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด และหัวหน้าประถมศึกษาอำเภอ ใช้ประชากรทั้งหมด (ร้อยละ 100) อาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่ก็คัดเลือกโดยการใช่วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยคิดร้อยละ 10 ของจำนวนโรงเรียนประถมศึกษาแต่ละอำเภอในแต่ละจังหวัด ในเขตการศึกษา 5 ส่วนครูผู้สอนคัดเลือก โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยคิดร้อยละ 10 ของจำนวนครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาแต่ละโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มเดียวกับกลุ่มของครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกได้เป็น 3 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ (Check list)
- ตอนที่ 2 เกี่ยวกับคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ (Check list) และเกี่ยวกับบทบาทด้านวิชาการ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบ แบบสอบถามจะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

แบบสอบถามนี้ สร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร งานวิจัย และจากการที่ได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ที่ทรงคุณวุฒิ นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับชั่วคราว

แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30 คนในโรงเรียนอนุบาลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และโรงเรียนสละชีพ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์หาค่าเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการแบบแบ่งครึ่ง (Split-half method) จากนั้นทำการแก้ไขปรับปรุงให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิวินิจฉัยอีกครั้งหนึ่ง จึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับตัวอย่างประชากรที่เป็นตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล การส่งแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการทางไปรษณีย์ โดยออกหนังสือจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังนี้

- ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ วิเคราะห์โดยใช้การร้อยละ (Percentage)
- ข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ วิเคราะห์โดยใช้การร้อยละ (Percentage)
- ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทคานาวิชาการ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean)
- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเปรียบเทียบข้อมูลโดยใช้ค่า z-test
- ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม วิเคราะห์โดยใช้ลำดับความถี่ของความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย

ลำดับขั้นในการเสนอข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดลำดับขั้นของการเสนอข้อมูลออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นในการเสนอข้อมูล ตามลำดับ

บทที่ 2 เอกสารอ้างอิงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง ความหมายของการนิเทศ การศึกษา ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา หลักการนิเทศการศึกษา ฐานะ บทบาทหน้าที่ และคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ กระบวนการนิเทศการศึกษา เทคนิคการนิเทศการศึกษา และงาน วิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัยและการ รวบรวมข้อมูลโดยละเอียด

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวถึง ลำดับการเสนอ การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและขอเสนอแนะ กล่าวถึงผลสรุปของการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและขอเสนอแนะ และขอเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย